

cenejši: samo če se vbijejo, je tvarina le malo vredna, kar pri bronu ni. Pa tudi druge razverstne železnine, hlaponov, srebra, bakra, rudnin, lesenine, brezštevilnih kamninskih plemen in drugih enakih stvari nahajalo se je toliko ondi nakopičenih, da je tudi ta sgrada zaslužila naslov: mali, ali pa precej veliki muzej. —

Zelo enake reči, kakor so se vidile o ravnokar omenjenem pavilonu, bile so tudi v „Pavillon der Kaiser Ferdinand's Nordbahn für Locomotiv- und Eisenbahn-Einrichtung“ in v „Pavillon der Nordwestbahn“, kamor sem bil tudi zašel. V prvi sgradi zanimali se me mnogoverstni in raznokonstruirani hlaponi, vozovi (vagoni) in sploh stvari, ki se rabijo pri železnicah; v drugi pa veliko železno snežno drevo (Schneepflug), kakoršne po zimi vpregajo pred hlacone, da rijejo železničnim vlakom gáz skoz novo-padli sneg. —

V „Uhl's Wiener Bäckerei“ zašel sim se bil tudi. Prav na tovarniški način zgotovljalo se je tu pred očmi obiskovalcev naj ukusnejše in raznoverstno pecivo (pekarije), in z peči vzeto širilo je okrog sebe tako prijetne vonjave, da si človek (vkljub kvaternega petka — ta dan sem bil namreč v tej sgradi) ni mogel kaj, da bi ne bil segel po dobrih stvareh, ki so se obiskovalcu ponujale na prodaj. — (Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— **Iz seje c. k. dež. šl. sveta dne 5. novembra 1877.** Prošnja gimnazijskega profesorja za prvo peletnico je bila predložena sl. ministerstvu.

Pripomoč (subvencija) 1500 gl., ki jo je dovolilo ministerstvo poljedelstva za poduk v kmetijstvu je bila razdeljena po zaslišanji središnega odbora kmetijske družbe.

Sklepna poročila ravnateljstva na moškem in ženskem učiteljišču so se jemala na znanje, in oddajali so se ukazi ravnateljstvu zastran zbirke učnih pripomočkov.

Zastran delitve državnih štipendij gojencem na m. in ž. učiteljišču za tekoče šolsko leto so stavili nasvete.

Prošnja gojenca na učiteljišču za ponavljanje prvega letnika se je predložila sl. ministerstvu. Druga, tretja in četrta učiteljska služba na Verhniki se določi na 500, 450 in 400 gl.

Sklenjeno je bilo tudi, da se ima šola v Dragatušu razširiti.

Prošnje za oprostitev šolnine, prošnje za nagrado in denarno pomoč so se razreševale.

— **(Postava poterjena.)** Presvitli cesar so poterdili postavo, vsled katere so ima pobirati 18% naklad za šolske potrebe na Kranjskem, ki znašajo 165.381 gl. za l. 1878.

— **(Novo šolsko poslopje za ljudsko in meščansko šolo v Kerškem.)** Stoji ta stavba na šolskem tergu poleg cerkve in ima dvoje prednjih lic (Façaden), to na sever meri 40 mtr. in uno na vzhod 38 mtr. na dolgost. Vsaka ima dvoje nadstropij in po 11 oken. Vsako nadstropje je visoko 4.25 mtr. Vsaka stran ima svoj poseben vhod. Ljudska šola v l. nadstropji ima 4 učne sobe,

1 sobo za knjižnico, 1 za pisarno in 2 za učne pripomočke. V 1. nadstropji je tudi stanovanje za nadučitelja, ki ima 3 sobe in postranske postore.

Meščanska šola v 2. nadstropji ima 8 učne sobe, 1 sobo za knjižnico, 1 za pisarno, 2 sob za učne pripomočke, prirodosloven, naravoznanstven in kemijski kabinet. Za nadaljevalen poduk v kmetijstvu je prihranjena 1 soba, a 1 tudi za učne pripomočke. V skupno porabo imate obe šoli telovadnico, shrambo za telovadno orodje, dvorano za risanje in sobo za risarije. V pritličju ima šolski sluga svoje stanovanje. Vsi prostori so zračni in svitli, in šolska priprava, posebno pa klopi in table prav praktično napravljene.

V predsobi na vzhodnem licu je napis, ki se glasi:

„1877

„Unter der Regierung Sr. Majestät des Kaisers Franz Joseph von
„Martin Hotschewar, Bürger von Gurfeld, der Bildung der Jugend
„gewidmet“.

Po hodiščih so izreki v nemškem in slovenskem jeziku.

Namenilno pismo (Widmungsurkunde) je bilo k sklepu vzdano; kaže nam zgodovino te šole, namen daritelja in pogoja, ki ju je stavil.

G. Martin Hočevar je ponudil 17. septembra 1874 priloživši načerte okrajnemu šolskemu svetu poslopje za 8 razredno meščansko šolo. Okrajni šolski svet je to ponudbo hvaležno sprejel in v porazumljeni z blagim dobrotnikom namembo prenapredil tako, da ima poslopje biti za 4razredno ljudsko šolo in samostalno 3razredno meščansko šolo. Bivši c. k. okrajni inženir Tomaž Ankerst je izdelal načert, preskušala ga je c. k. deželna vlada in 15. maja 1875 so začeli zidati, tehnično izdelavo je vodil c. k. inženir Ernst Gosler a stavbo je nadzoroval Jakob Burger in poslopje je bilo doveršeno l. 1877.

Daritelj je pa temu daru stavil dvoje pglavitnih pogojev:

1. Splošna 4razredna ljudska šola naj bode vravnana tako, da posreduje prestop v srednjo šolo z nemškim učnim jezikom.
2. Meščanska šola se ima vstanoviti in vzdrževati kot nemška učilnica.

C. k. deželna šolska oblast je ta pogoja sprejela in z odlokom 22. junija 1877 št. 1708, privolila.

1. S početkom šolskega leta 1877/78 naj bode v 4. razredu splošne ljudske šole nemški jezik učni jezik za vse predmete razen verouka in poduka v slovenskem jeziku.

2. V drugem razredu naj bode nemški jezik učni jezik pri številjenji a v tretjem razredu pa poleg tega tudi pri poduku v nemškem jeziku.

3. V meščanski šoli naj bode nemški jezik učni jezik za vse predmete po vseh treh razredih.

C. k. okrajni šolski svet je pozdravil garancijo teh namenilnih pogojev in 15. oktobra l. 1877 je bil vpričo c. k. naučnega ministra dr. Karola Stremayrja in ko so bili še navzočni c. k. deželni predsednik Bohuslav vitez Widmann in kranjski deželni glavar dr. Friderik Kaltenegger pl. Riedhorst, vzdani sklepni kamen in v posebnem darilnem pismu je bilo tudi to darilo okrajnemu šolskemu svetu pravno in formalno izročeno; kar se je izveršilo in zgodilo na podlagi vradnih pisem in po volji daritelja.

To je ob kratkem zgodovina prve meščanske šole na Kranjskem. Gosp. M. Hočevar je dobil red železne krone in postal častni meščan v Kerskem, a Kersko mesto lepo poslopje za 4razredno ljudsko šolo. Kerski okraj pa lepe prostore za meščansko šolo. — (V drugo se mi ne vtikamo, nam je tukaj le za zgodovino te šole, ki morda nima v vsi Avstriji kaj enacega.) Vr.

— **Narodna šola.** (Konec.) Dobro vem, da so g. učitelji hvaležni za obilo, da, bogato povernene male doneske. Mnogo zahvalnic smo prijeli celo s prošnjo, naj jih priobčimo. A na tihem storjeno dobro delo je bolj zaslužno, kakor obešeno na veliki zvon. Društvo ima to vodilo, da levica ne ve, kar desnica dá. No lepo je, da se s toplo besedo zahvaljujemo za prijete dobrote, a še lepše je, da z dejansko zahvalo priznavamo človekoljubna dejanja. To dejansko zahvalo, dragi moji, pa pokažemo s tem, da v panji ne zajemamo samo, temuč tudi po malem donašamo vanj. Marljivo naj bi g. g. učitelji nabirali male milodare pri premožnejih stariših. Nobene prilike naj učitelj ne zgreši, da prosi pri g. župniku, g. županu, pri posestnikih in šolskih prijateljih za kak grošček, kako desetico. Saj prositi za družega, zlasti za tak namen ni sramotno, temuč le častuo. Učitelj kaže s tem, kako živo hrepeni po izomiki izročene mu šolske dece. Javno zanimanje za šolo jo more le pri občinstvu priljubiti ter je storiti požertvovalno. Drugo, kar bi se s tem prizadevanjem doseglo, bilo bi, da bi tudi mestjani potem raje kaj dali društvu v podporo. Mar naj bodo vse naloženo na ramenah meščanov? Radi dajo, pa še raje bodo dajali, ako bodo vidili, da se tudi na deželi kaj stori. Bi ne bilo škoda? ko bi meščani rekli, storili smo zadosti. Zdaj je versta pri vas! Ali bi moglo društvo dalje se obstati? —

G. g. učitelji pa bi morali tudi zanimati se za to, kaj rodoljubni gospodje znanstvenega predavajo. Predlanski govori, jako mikavni in podučljivi so natisnjeni, ter se dobé v nar. tiskarni za 30 nov. Naj bi učitelji te novce zertovali ter segli po knjižici, da bi se razpečala. Vredna je, da jo vsak čita. Razprodaja one knjižice bi nam zagotovila natis lanskih 4 govorov, ki niso nič manj mični in podučljivi. Ker pa je še obilno onih prvih govorov založenih, ni se moglo novih dati na svitlo, kar je glede na našo slov. literaturo škoda. Da bi se knjižica razprodala, bilo bi to naj boljša zahvala govornikom in spodbuda k nadaljevanji v dvojno mer koristnih podvzetij. —

Nabiralnih skrinjic je mnogo po mestu in po deželi v javnih poslopih razobešenih. A brez agitacije ne pride nič vanje. Iz nekaterih krajev nismo dobili, niti solda a tudi skrinjic ne nazaj. Vsaka nova reč nekaj časa mika in občinstvo se zanjo zanimiva, prijatelji se naveličajo, ali zarad splošnega pomankanja ali iz katerega koli vzroka. Kjer je pa vender-le upati po tem potu kaj podpore, tam je treba agitacije in nadzorovanja. Tiskan poziv k radodarnosti ima le iz početka kaj vspeha, pozneje ne nareja toliko vtisa, naj si bode tudi v zlatem okviru in napis tiskan z naj večimi čerkami. Skrinjice nas stanejo 70—80 novc. Kjer se da po majhnih doneskih nabrati par desetice, tam naj se zapisujejo na kako polo ali knjižico; eden hrani nove, dokler se ne nabere goldinar, drug hrani knjižico, ter kontrolira vsakokratni stan blagajnice. Ume se, da je istotako potreba vztrajnosti in prigovarjanja za to, kakor pri nabiranji v skrinjico. —

Po večkratnem opominu naj se dobrodelni zavod podpira, soznani se tudi občinstvo z namenom društvenim in nemogoče ni, da ne bi se danes ali jutri v svoji oporoki kak rodoljub spomnil tega društva. Ravno tako bi se našel v kakem šolskem okraji še kak ustanovnik, katerih šteje društvo sedaj le deset, in ti so: G. g. Jakob Razlag, baron Anton Cojz (†), dr. E. H. Costa (†), Ferdo Vigele, Andreas Einspieler, Adolf Obreza, dr. vitez Franc Močnik, Franc Kotnik, Matej Pirec, Jožef Vošnjak. Z ustanovo se lahko domači ljudski šoli vsako leto društvenega obstanka nakloni lepe podpore, ki se daje na račun letnih obresti vplačene ustanovnine, ako ni namenjena v splošno podporo. Ako društvo neha, se bode na določbo ustanovnikov jemalo ozir,

t. j., da se ali jedni sami šoli poverne ustanovnina, ali pa razdeli v šolskem blagu mej deležnike N. šole zadnjega leta društvenega obstanka.

Pri razpošiljanji blaga gledal je odbor naj več na želje deležnikov. Naj več se je razdelilo blaga za mladino pri nauku v porabo. To je tudi poglobitni namen društva. Sicer je pa tudi marsikatera šola dobila lepe učne pripomočke, ki bi jih morale šolske občine za drag denar kupovati. Še več bi Nar. šola mogla v tej zadevi storiti, ko bi bile vgodnejše poprej omenjene okoliščine. Zlasti bi društvo hotelo preskerbeti učil za realistične nauke, za katere je treba toliko denarja poslati iz dežele.

Koliko bode društvo v tej zadevi moglo doseči, to zavisi od g. tovarišev. Kaj naj storé, sem povedal popred. Čez leto obstorej hočemo se pomeniti obširneje o učilih; mej tem pa večkrat kaj sprgovoriti v Uč. Tovarišu, kakošni naj bodo, kakošni so in kako se s pridom porabijo pri nauku.

Končaje svoje besede serčno želim, da bi se, dragi mi sodrugi, prav pogostoma spominjali dobrih misli, ki ste jih danes obilo slišali, in da bi marljivo delali na šolskem polji po geslu:

Delaj, nabiraj, množi!

Ker ni bilo o tem poročilu daljše debate, so bili voljeni v pregledavalce računov g. g. Josip Levičnik, Jernej Čenčič in Marko Kovšca. Odbor je sestavljen: Feliks Stegnar (predsednik), Andri Praprotnik (podpredsednik), Matej Močnik (blagajnik in tajnik), Janez Borštnik, Fr. Govekar, Janez Kogej, Valentin Jarc, Blaž Kuhar in Janez Tomšič iz Ljubljane.

— **V Sori**, nov. 1877. (Zahvala.) Častiti gospod župnik in krajni šolski nadzornik, g. Vencel Peharc, je zadnje čase ljudski šoli v Sori podaril nasledne stvari: 1 globus sè slovenskim tekstom; 1 Kozlerjev zemljevid slovenskih dežel in njihovih pokrajin; 1 krasno veliko podobo z zlatim okvirjem, ki z oljnatim barvenim tiskom predstavlja našega presvitlega vladarja Franca Josipa I. Tudi šolsko bukvarnico je omenjeni gospod zdatno pomnožil s tem, da jej je podaril 27 različnih, deloma prav redkih in dragocenih knjih iz zemljevidov.

Podpisani izpolnjuje sebi prijetno dolžnost, ako se temu preblagemu šolskemu dobrotniku in prijatelju, ki tudi sicer šolsko blagost in korist na vso moč podpira, v imenu krajnega šolskega sveta za vse njegove blagodušne darove javno prav preserčno zahvaljuje. Bog nam daj več takih župnikov, šolskih prijateljev!

Martin Sotočnik,
učitelj.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na trirazredni šoli v Šent-Jerneji s letno plačo 500 gl.

S prilogami obležene prošnje naj se do konca mesca decembra t. l. uložé pri krajnem šolskem svetu v Šent-Jerneji. Za to službo morejo tudi učiteljice prositi.

Okrajni šolski svet v Kerškem dné 16. listopada 1877.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gdčn. Katarina Prešern pride začasno v Brežice na Štajerskem. Gspd. Janez Žerovnik iz Starega terga pri Ložu v Begunje pri Cerknici in g. Maks Ivanetič iz Roba na Polico (začasno). Umerl je g. Valentin Lindtner, bivši učitelj v Terziču, 23. p. m. v Ljubljanski bolnišnici, roj. l. 1851. v službi od l. 1871; a 12. p. m. Anton Perhavec, gojenec II. leta v 20. letu svoje starosti. N. v m. p. p.!

t. j., da se ali jedni sami šoli poverne ustanovnina, ali pa razdeli v šolskem blagu mej deležnike N. šole zadnjega leta društvenega obstanka.

Pri razpošiljanji blaga gledal je odbor naj več na želje deležnikov. Naj več se je razdelilo blaga za mladino pri nauku v porabo. To je tudi poglobitni namen društva. Sicer je pa tudi marsikatera šola dobila lepe učne pripomočke, ki bi jih morale šolske občine za drag denar kupovati. Še več bi Nar. šola mogla v tej zadevi storiti, ko bi bile vgodnejše poprej omenjene okoliščine. Zlasti bi društvo hotelo preskerbeti učil za realistične nauke, za katere je treba toliko denarja poslati iz dežele.

Koliko bode društvo v tej zadevi moglo doseči, to zavisi od g. tovarišev. Kaj naj storé, sem povedal popred. Čez leto obsejati hočemo se pomeniti obširneje o učilih; mej tem pa večkrat kaj sprgovoriti v Uč. Tovarišu, kakošni naj bodo, kakošni so in kako se s pridom porabijo pri nauku.

Končaje svoje besede serčno želim, da bi se, dragi mi sodrugi, prav pogostoma spominjali dobrih misli, ki ste jih danes obilo slišali, in da bi marljivo delali na šolskem polji po geslu:

Delaj, nabiraj, množi!

Ker ni bilo o tem poročilu daljše debate, so bili voljeni v pregledavalce računov g. g. Josip Levičnik, Jernej Čenčič in Marko Kovšca. Odbor je sestavljen: Feliks Stegnar (predsednik), Andri Praprotnik (podpredsednik), Matej Močnik (blagajnik in tajnik), Janez Borštnik, Fr. Govekar, Janez Kogej, Valentin Jarc, Blaž Kuhar in Janez Tomšič iz Ljubljane.

— V Sori, nov. 1877. (Zahvala.) Častiti gospod župnik in krajni šolski nadzornik, g. Vencel Peharc, je zadnje čase ljudski šoli v Sori podaril nasledne stvari: 1 globus sè slovenskim tekstom; 1 Kozlerjev zemljevid slovenskih dežel in njihovih pokrajin; 1 krasno veliko podobo z zlatim okvirjem, ki z oljnatim barvenim tiskom predstavlja našega presvitlega vladarja Franca Josipa I. Tudi šolsko bukvarnico je omenjeni gospod zdatno pomnožil s tem, da jej je podaril 27 različnih, deloma prav redkih in dragocenih knjih iz zemljevidov.

Podpisani izpolnjuje sebi prijetno dolžnost, ako se temu preblagemu šolskemu dobrotniku in prijatelju, ki tudi sicer šolsko blagost in korist na vso moč podpira, v imenu krajnega šolskega sveta za vse njegove blagodušne darove javno prav preserčno zahvaljuje. Bog nam daj več takih župnikov, šolskih prijateljev!

Martin Sotočnik,
učitelj.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na trirazredni šoli v Šent-Jerneji s letno plačo 500 gl.

S prilogami obležene prošnje naj se do konca mesca decembra t. l. uložé pri krajnem šolskem svetu v Šent-Jerneji. Za to službo morejo tudi učiteljice prositi.

Okrajni šolski svet v Kerškem dné 16. listopada 1877.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gdčn. Katarina Prešern pride začasno v Brežice na Štajerskem. Gspd. Janez Žerovnik iz Starega terga pri Ložu v Begunje pri Cerknici in g. Maks Ivanetič iz Roba na Polico (začasno). Umerl je g. Valentin Lindtner, bivši učitelj v Terziču, 23. p. m. v Ljubljanski bolnišnici, roj. l. 1851. v službi od l. 1871; a 12. p. m. Anton Perhavec, gojenec II. leta v 20. letu svoje starosti. N. v m. p. p.!